

WSPÓŁPRACA MIĘDZYNARODOWA W PRZECIWDZIAŁANIU UZALEŻNIENIOM. UDZIAŁ W SPOTKANIU ORGANIZACJI NARODÓW ZJEDNOCZONYCH W WIEDNIU

Co roku polska delegacja uczestniczy w sesji Komisji Środków Odurzających Narodów Zjednoczonych (Commission on Narcotic Drugs), która odbywa się w Wiedniu. W tym roku termin spotkania przypadł na 13-17 marca. Podczas debaty generalnej przewodniczący polskiej delegacji dr Piotr Jabłoński, dyrektor Krajowego Centrum Przeciwdziałania Uzależnieniom, wygłosił następujące wystąpienie:

Szanowni Państwo, Polska całkowicie podziela i wspiera stanowisko wyrażone w wystąpieniu przedstawiciela Unii Europejskiej, ze szczególnym podkreśleniem wagi ochrony życia oraz godności ludzkiej i praw człowieka dla kształtowania życia społecznego i politycznego wspólnoty międzynarodowej. Dlatego też nasz szczególny sprzeciw wywołuje wojna prowadzona przez Rosję przeciw suwerennej Ukrainie, powodująca cierpienia i śmierć niewinnych ludzi, przyczyniająca się do wzrostu zagrożeń nie tylko na terenie Ukrainy, ale w wielu innych krajach, w tym również w tych udzielających pomocy humanitarnej uchodźcom i ofiarom działań wojennych. Wojna wywołała kryzys humanitarny, załamanie w dostępie do usług ochrony zdrowia, w tym do szczepień, do profilaktyki i leczenia chorób zakaźnych, leków, m.in. leków retrowirusowych oraz, w kontekście sytuacji narkotykowej, do leczenia substytucyjnego oraz programów redukcji szkód. Wojna przeniosła również znaczny ciężar pomocy, ale i zagrożeń zdrowotnych, epidemicznych, na kraje sąsiedzkie Ukrainy i w naszej opinii niezbędne jest wzięcie przez wspólnotę międzynarodową

współodpowiedzialności za działania zapobiegające postępującemu obniżaniu się poziomu bezpieczeństwa w obszarze zdrowia publicznego w skali międzynarodowej. Wojna i zadawanie śmierci jest zaprzeczeniem podstawowych wartości humanitarnych i norm prawa. Dlatego pragniemy podkreślić nasz niezmienny sprzeciw wobec stosowaniu kary śmierci w każdych okolicznościach, nie tylko w kontekście przestępstw powiązanych z narkotykami. Szanowni Państwo, ostatnie lata przyniosły, powodowane przez pandemię, kryzys ekonomiczny, wzrost kosztów energii i inflację oraz wojnę, pogorszenie się sytuacji zdrowotnej, społecznej i ekonomicznej społeczności międzynarodowej. Stopniowe ubożenie, trwanie poczucia bezpieczeństwa oraz bariery w dostępie do ochrony zdrowia przyczyniają się do wzrostu zasięgu szkód wywoływanych przez uzależnienia, których obraz kliniczny nie zawęża się tylko do narkotyków, ale objawia się w formie politoksykomanii, obejmującej również alkohol oraz uzależnienia behawioralne. Dla rozwoju form przeciwdziałania skutkom zdrowotnym uzależnień bezdyskusyjnie istotną funkcję pełni walka z handlem substancjami. W naszej opinii konieczne jest stałe zaangażowanie społeczności międzynarodowej we wzmacnianie zrównoważonego podejścia do narkotyków i narkomanii, we współpracę pomiędzy instytucjami ograniczającymi podaż narkotyków i egzekwującymi prawo a organizacjami zajmującymi się redukcją popytu, a więc profilaktyką, leczeniem, ograniczaniem szkód zdrowotnych i społecznych. Szczególną wagę powinniśmy przywiązywać do walki

z przestępczością zorganizowaną, wprowadzającą na rynki nowe substancje psychoaktywne (NSP), eksplorującą nowe formy narkotyków, jak i obrotu tymi narkotykami z wykorzystaniem mediów elektronicznych oraz handlu na odległość. W zwalczaniu tego zjawiska konieczne jest rozbudowywanie współpracy i wymiany informacji pomiędzy organami egzekwującymi prawo, instytucjami badawczymi i laboratoriami zajmującymi się analizami NSP. W Polsce dzięki takiej rozbudowanej współpracy i wynikającego z niej szybkiego reagowania na pojawiające się nowe modyfikacje narkotyków udało się skutecznie ograniczyć dostęp do NSP. Działania te wspierane są także poprzez szeroki dostęp do edukacji społecznej i profilaktyki, które redukuje konsekwencje zdrowotne powodowane przez NSP. Uważamy, że w dobie kryzysu poczucia bezpieczeństwa szczególną uwagę należy zwrócić na problemy zdrowia psychicznego dzieci, młodzieży oraz kobiet, w tym matek z dziećmi. Dlatego tak ważne jest szkolenie kadr i promowanie metod diagnostycznych i leczniczych opartych na dowodach naukowych, tzw. *evidence based treatment* czy *evidence based medicine*. Jednocześnie pragniemy podkreślić, iż wiele już znanych nam i stosowanych rozwiązań dowiodło swej skuteczności. Szczególnie pragniemy podkreślić funkcję, jaką w przeciwdziałaniu problematyce narkotyków i narkomanii odgrywają organizacje pozarządowe. Organizacje pozarządowe powinny być na stałe obecne w realizowaniu działań na rzecz osób dotkniętych problematyką uzależnień i mieć zapewniony dostęp do wsparcia finansowego ze źródeł rządowych i organizacji międzynarodowych. Uważamy, że konieczne

jest cykliczne ewaluowanie podejmowanych zobowiązań i działań oraz umieszczenie polityk narkotykowych w szerokim kontekście politycznym, społecznym, zdrowotnym oraz prawnym. W związku z powyższym wielowymiarowy charakter problematyki uzależnień wymaga zaangażowania w politykę narkotykową także innych agend NZ, innych niż tylko te bezpośrednio związane z problematyką narkotykową. Dlatego też z zadowoleniem przyjmujemy wszelkie wysiłki na rzecz zacieśnienia współpracy między UNODC a WHO, INCB, UNAIDS i stosownymi organami ds. praw człowieka, w ich wysiłkach na rzecz wspierania państw członkowskich we wdrażaniu konwencji międzynarodowych dotyczących kontroli narkotyków zgodnie z istniejącymi zobowiązaniami w zakresie praw człowieka. Współpraca międzynarodowa jest kluczowym mechanizmem w rozwiązywaniu problemów narkotykowych i szeroko rozumianego zjawiska uzależnień, a najważniejszą mapą drogową naszych wspólnych wysiłków i aktywności i jej realizacji są postanowienia UNGASS 2016, dające podstawy opartego na dowodach realistycznego i skoncentrowanego na potrzebach ludzi podejścia do przeciwdziałania problematyce uzależnień. Ponadto podczas 66. sesji Polska we współpracy z Grupą Pompidou zorganizowała side-event (tzw. wydarzenie dodatkowe) pt. *Building professional competences for drug policy implementation and management*. W side-evenencie udział wzięli przedstawiciele Polski (dr Piotr Jabłoński z KCPU), Szwajcarii, Malty, EMCDDA i CICAD. Podczas tego wydarzenia zaprezentowane zostały realizowane szkolenia, których celem jest wzmocnienie potencjału

Uczestnicy spotkania Krajowych Koordynatorów ds. Narkotyków w Szwecji.

decydentów zajmujących się polityką narkotykową poprzez działania edukacyjne, transfer technologii i budowanie potencjału w odpowiedzi na potrzeby państw członkowskich. Tegoroczna debata generalna podczas 66. sesji poświęcona była zagadnieniu przyspieszenia wychodzenia z epidemii COVID-19 i pełnej realizacji Agendy na rzecz Zrównoważonego Rozwoju 2030 na wszystkich poziomach (*Accelerating the recovery from the coronavirus disease COVID-19 and the full implementation of the 2030 Agenda for Sustainable Development at all levels*). Unia Europejska wypracowała wspólne stanowisko, w którym wskazuje m.in., że działania wspólnoty międzynarodowej powinny koncentrować się na pełnym poszanowaniu godności ludzkiej, praw człowieka i podstawowych wolności w międzynarodowej polityce antynarkotykowej. Ponadto przedstawiciele UE stanowczo potępił agresję Federacji Rosyjskiej wobec Ukrainy.

Spotkanie Krajowych Koordynatorów ds. Narkotyków w Szwecji

Na początku maja 2023 roku szwedzka prezydencja w Unii Europejskiej zorganizowała w Malmo spotkanie Krajowych Koordynatorów ds. Narkotyków, którego głównym tematem była młodzież i narkotyki. W spotkaniu uczestniczył przedstawiciel KCPU dr Artur Malczewski, który podczas sesji otwierającej zaprezentował europejskie doświadczenia w podnoszeniu jakości działań profilaktycznych oraz wdrażaniu i promocji standardów KCPU, a wcześniej Krajowe Biuro ds. Przeciwdziałania Narkomanii oraz Państwowa Agencja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych brały udział w kilku międzynarodowych projektach, które miały na celu przygotowanie zarówno standardów w profilaktyce, jak i szkoleń dla osób zajmujących się tą dziedziną. Spotkanie w Malmo było doskonałą okazją do pokazania roli Polski w profilaktyce substancji psychoaktywnych i podzielenia się polskimi doświadczeniami w tym obszarze z przedstawicielami wszystkich krajów Unii Europejskiej, którzy przyjechali na spotkanie.

Międzynarodowy projekt Frontline Politeia dotyczący profilaktyki

Krajowe Centrum Przeciwdziałania Uzależnieniom uczestniczy w międzynarodowym projekcie Frontline Politeia¹, współfinansowanym przez Komisję Europejską.

W jego ramach wdrażane są m.in. szkolenia Europejskiego Programu Profilaktyki (European Universal Prevention Curriculum – EUPC), które adresowane są do realizatorów programów profilaktycznych. 22-23 lutego i 15-16 czerwca tego roku w Lublinie odbyły się kolejne szkolenia EUPC realizowane przez KCPU, rozszerzone tym razem o profilaktykę przestępczości.

Zadaniem projektu Frontline Politeia jest przegląd realizowanych programów profilaktycznych w krajach Unii Europejskiej w celu stworzenia europejskiego rejestru, co jest celem pakietu drugiego projektu (WP2). Szkolenia Europejskiego Programu Profilaktyki dla realizatorów działań profilaktycznych zostaną zrealizowane w 13 krajach biorących udział w projekcie. Informacje o Europejskim Programie Profilaktyki znajdują się na stronie Europejskiego Centrum Monitorowania Narkotyków i Narkomanii EMCDDA².

Podręcznik Europejskiego Programu Profilaktyki został wydany przez Instytut Psychiatrii i Neurologii i jest dostępny także na stronie EMCDDA³. Ponadto w ubiegłym roku KCPU i EMCDDA zorganizowały w Krakowie międzynarodowe szkolenie trenerów EUPC dla ekspertów z całej Europy. Warto wspomnieć, że na spotkaniu Krajowych Centrów Monitorujących (Reitox Focal Point) w maju 2023 roku w Lizbonie dr Artur Malczewski, który jest koordynatorem projektu Frontline Politeia w Polsce, przedstawił informacje na temat celów projektu i realizowanych działań. W trakcie spotkania trwały prace nad omówieniem nowego mandatu EMCDDA. Europejska agencja przekształci się w Agencję Unii Europejskiej ds. Narkotyków (EUDA). W ramach prac nad nowymi zadaniami dla EUDA i Krajowych Centrów Monitorujących zostały powołane grupy robocze. Międzynarodowa grupa robocza, która będzie omawiać działania EUDA w obszarze realizacji kampanii edukacyjnych i wdrażania programów opartych na dowodach naukowych będzie koordynowana przez dr. Artura Malczewskiego z KCPU.

Szkolenie dotyczące foresight we współpracy z EMCDDA dla samorządów wojewódzkich

Krajowe Centrum Przeciwdziałania Uzależnieniom (wcześniej jako Krajowe Biuro ds. Przeciwdziałania Narkomanii) od 2001 roku współpracuje z samorządami wojewódzkimi w ramach sieci Ekspertów

Wojewódzki ds. Informacji o Narkotykach i Narkomanii. W ubiegłym roku odbyła się wizyta studyjna Ekspertów Wojewódzkich w Lizbonie w Europejskim Centrum Monitorowania Narkotyków i Narkomanii (EMCDDA) i portugalskim SICAD zajmującym się przeciwdziałaniem uzależnieniom.

Corocznie organizowane są konferencje Ekspertów Wojewódzkich, w tym roku spotkanie odbyło się 17-18 maja w Krakowie. Dr Bogusława Bukowska (zastępca dyrektora KCPU) i Karolina Załęga (Ekspert Wojewódzki Małopolska) otworzyły spotkanie zorganizowane przez KCPU, Urząd Marszałkowski Województwa Małopolskiego i Europejskie Centrum Monitorowania Narkotyków i Narkomanii. Pierwszego dnia firma 4CF przeprowadziła szkolenie dotyczące foresightu strategicznego, czyli prognozowania. Uczestnicy poznali trzy metody stosowane m.in. w planowaniu strategicznym: metodę delficką, Rip and Winkle i meto-

dę scenariuszową. Jest to już drugie tego typu szkolenie zrealizowane przez KCPU. Wcześniejsze odbyło się w Gdańsku w ramach współpracy z krajami bałtyckimi i EMCDDA. Drugiego dnia konferencji zaprezentowano działania podejmowane w województwie małopolskim w obszarze przeciwdziałania uzależnieniom, m.in. przez urząd marszałkowski, i pomocy uchodźcom z Ukrainy. Następną konferencja odbędzie się pod koniec września we współpracy z Regionalnym Centrum Polityki Społecznej z Łodzi.

Redakcja

Przypisy

- ¹ www.frontline-politeia.eu
- ² https://www.emcdda.europa.eu/best-practice/european-prevention-curriculum-eupc_en
- ³ https://www.emcdda.europa.eu/system/files/media/publications/documents/11733/PL_EUPC_Online.pdf